

Konjunkturstatistik, löner för privat sektor (KLP)

2002

AM0101

A. Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Arbetsmarknad

A.2 Statistikområde

Löner och arbetskostnader

A.3 Statistikprodukten ingår i Sveriges officiella statistik

Ingår i Sveriges officiella statistik.

A.4 Ansvarig

Myndighet/organisation: Medlingsinstitutet (MI)

Adress: Tullgränd 4

Kontaktperson: Christina Eurén

Telefon: 08-545 292 45

Telefax: 08-650 68 36

E-post: info@mi.se

A.5 Producent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån (SCB)

Adress: Klostergatan 23

Kontaktperson: Jenny Karlsson

Telefon: 019-17 69 83

Telefax: 019-17 69 76

E-post: jenny.karlsson@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Skyldighet att lämna uppgifter till undersökningen (2002) föreligger enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99) och MI:s föreskrifter (SCB-FS 2001: 8).

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100).

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204) och datalagen (1973:289) för behandling som påbörjats före personuppgiftslagens ikraftträdande. På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (1995:606) och förordningen (1995:1060) om vissa personregister för officiell statistik.

A.8 Gallringsföreskrifter

Inga krav finns på långtidsarkivering av månadsstatistik. Blanketter gallras

fortlöpande efter två år. Primär- och bearbetad data finns i databasen sedan 1996, då client/server omläggningen gjordes och sparas så länge som behov finns av materialet.

A.9 EU-reglering

1998 beslutade EU om en regulation angående bl.a. den kortperiodiska lönestatistiken, Short Term Indicators. Denna reglerar statistiken fr.o.m 1999. Fr.o.m. 2001 levereras uppgifter till Eurostat.

A.10 Syfte och historik

KLP:n har som huvudsyfte att belysa lönenivån och dess förändring över tiden inom den privata sektorn. Inom industrin, SNI C+D, görs detta på SNI tvåsiffernivå medan övriga branscher skattas på SNI enbokstavs-nivå. Att industrin undersöks djupare beror på gammal tradition med långa tidsserier samt att EU intresserar sig främst av statistik från industrin.

Löner för arbetare inom industrin har redovisats alltsedan 1940-talet. 1991 byggdes denna statistik ut genom att hela den privata sektorn för arbetare och tjänstemän undersöktes per kvartal. Fr.o.m. januari 1996 redovisas denna undersökning varje månad och samtidigt upphörde löner för arbetare inom industrin att vara en egen undersökning.

Fr.o.m. 2001 ansvarar Medlingsinstitutet (MI) för den officiella lönestatistiken. SCB producerar statistiken på uppdrag av MI under 2002.

A.11 Statistikanvändning

Huvudkonsumenter är Konjunkturinstitutet (KI), som framför allt använder förändringsskattningarna över lönenivån i sina prognoser, och Medlingsinstitutet. Riksbanken är intresserad av löneförändringar. Övriga externa konsumenter är enskilda företag, vissa institutioner som universitet och arbetsmarknadens parter. Interna konsumenter är dels AM/KL själv för det mycket efterfrågade arbetskostnadsindex där KLP:n är grunden. ES/II använder arbetade timmar till produktionsvolymindex, ES/NR använder arbetade timmar och antal anställda till nationalräkenskaperna och ES/PR använder löneuppgifter för konsumentprisindex.

A.12 Uppläggning och genomförande

Undersökningen genomförs som en månadsundersökning med postenkät till företagen en gång per månad. Inkomna blanketter registreras, bearbetas och presenteras två månader efter undersökningsmånadens slut.

A.13 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Medlingsinstitutet ansvarar för eventuella förändringar.

B. Kvalitetsdeklaration

0 Inledning

Syftet med undersökningen är att belysa lönenivån och dess förändring över tiden inom den privata sektorn. Inom industrin, SNI C+D, görs detta på SNI tvåsiffernivå medan övriga branscher skattas på SNI enbokstavs-nivå. På samma sätt skattas även arbetade timmar, övertid, antal anställda m.m. Att industrin undersöks djupare beror på gammal tradition med långa tidsserier samt att EU intresserar sig främst av statistik från industrin.

1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

Statistiken i undersökningen redovisas i form av genomsnittliga tim- och månadslöner samt i form av andels- och antalsuppgifter för några variabler. För samtliga variabler redovisas förändringen från motsvarande månad föregående år.

1.1.1 Objekt och population

Företag/arbetsställe inom privat sektor som har minst fem anställda enligt SCB:s företagsregister (FDB). Med företag inom privat sektor avses handelsbolag, kommanditbolag, aktiebolag, ekonomiska föreningar, stiftelser och ideella föreningar.

Populationen definieras med att den institutionella sektorkoden motsvarar företag inom icke-finansiell företagssektor, finansiell företagssektor, kyrkokommunal sektor, hushåll, icke vinstdrivande hushållsorganisationer, samt aktiebolag utom bank och försäkring hänförliga till landstingskommunal-, primärkommunal och statlig sektor. Offentligt ägda aktiebolag samt statliga affärsverk och Sveriges riksbank ingår i undersökningen.

Företagen delas in i storleksklasser från fem anställda och uppåt. Som anställda definieras personal med marknadsmässig lönesättning i åldern 18 - 64 år. Personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, ombordanställda i utrikes sjöfart samt betinganställda ingår ej i undersökningen.

Som arbetare definieras anställda tillhörande LO:s avtalsområde. Anställda som går under medarbetaravtal definieras oftast som tjänstemän liksom anställda inom SACO:s och TCO:s avtalsområden.

1.1.2 Variabler

De uppgifter som ligger till grund för bearbetningen insamlas varje månad och avser vuxna arbetare respektive tjänstemän 18 – 64 år. Uppgifterna avser:

- a) För timavlönade arbetare: en period om minst två veckor per månad; variablerna faktiskt utförda arbetstimmar, sjuklön, övertidstimmar och motsvarande övertidstillägg, utbetald lön svarande mot faktiskt utförda arbetstimmar, rörliga tillägg. Vid redovisning av annan period än månad räknas givna värden maskinellt om till månad med angivna driftsdagar under löneperioden respektive kalendermånaden som underlag.
- b) För månadsavlönade arbetare: per månad; variablerna överenskommen månadslön, överenskommen arbetstid, faktiskt utförda arbetstimmar, sjuklön, övertidstimmar och motsvarande övertidstillägg, samt rörliga lönetillägg.
- c) För tjänstemän: per månad; variablerna antal heltidspersoner, överenskommen månadslön, överenskommen arbetstid, faktiskt utförda arbetstimmar, sjuklön, övertidstimmar och motsvarande övertidstillägg, samt rörliga lönetillägg.
- d) För både arbetare och tjänstemän: variablerna antal anställda arbetare respektive tjänstemän.

Insamlade variabler avseende arbetare:

Arbetade timmar:

Totala antalet av samtliga arbetare *faktiskt utförda* arbetstimmar (tidlöns- och ackordstimmar inklusive övertids- och skifttimmar, betald restid, gång- och väntetid).

Övertidstimmar:

Endast betald övertid redovisas som övertidstimmar.

Lönesumma:

För *timavlönade*: Utbetald lön före skatteavdrag svarande mot arbetade timmar, tidlön, ackordslön, ackordskompensation (fast lönebelopp per tidsenhet då ackord/prestationslönearbete inte erbjuds), ackordsöverskott, risktillägg, smutstillägg m.m., skifttillägg, skiftformstillägg (vid skiftarbete då veckoarbetstiden är kortare än veckoarbetstid vid dagarbete), övertidstillägg och motsvarande övertidstillägg, övertidsersättning för timavlönade arbetare, väntetidsersättning, tillägg för obekvämt arbetstid, restid och gångtid.
För *månadsavlönade*: Överenskommen månadslön, oavsett arbetstidens omfattning, innan eventuella avdrag och rörliga tillägg.

Övertidstillägg:

Övertidstillägget specificeras för angiven månad (grundlönen för övertiden tas ej med).

Antal anställda arbetare:

Samtliga anställda arbetare inklusive permitterade och arbetare i arbetskonflikt.

Sjuklön:

Utbetald sjuklön för redovisningsperioden, avseende arbetsgivarperioden (dag 2 t.o.m. 14).

Insamlade variabler avseende tjänstemän:

Heltidspersoner:

Antal tjänstemän omräknade till heltidspersoner.

Arbetade timmar:

Totala antalet av samtliga arbetare *faktiskt utförda* arbetstimmar (tidlöns- och ackordstimmar inklusive övertids- och skifttimmar, betald restid, gång- och väntetid).

Övertidstimmar:

Övertid på tidlön och ackord som enligt avtal är övertid eller betalas som övertid.

Överenskommen månadslön:

Överenskommen månadslön, oavsett arbetstidens omfattning, innan eventuella avdrag och tillägg.

Rörliga tillägg:

Provision, tantiem, premielön, fristående skifttillägg och ob-tillägg.

Antal anställda tjänstemän:

Samtliga anställda tjänstemän inklusive permitterade och tjänstemän i arbetskonflikt.

Sjuklön:

Utbetald sjuklön för redovisningsperioden, avseende arbetsgivarperioden (dag 2 t.o.m. 14).

Skapade variabler avseende arbetare:

Genomsnittlig timlön:

Beräknas som kvoten mellan summa utbetald lön före skatteavdrag dividerad med summa arbetade timmar.

Omräkning av fasta vecko-/månadslöner:

Omräkningen av fasta vecko-/månadslöner görs av SCB maskinellt. Metoden för omräkningen sker enligt nedanstående:

1) Samtliga arbetares vecko-/månadslöner summeras

2) Samtliga arbetares arbetstid per vecka/månad summeras

3) *Beräknad* timlön =

Summa vecko-/månadslöner (Punkt 1)

Summa arbetstid (Punkt 2)

4) *Beräknad* lönesumma för utförda arbetstimmar = *Beräknad* timlön x faktiskt utförda arbetstimmar under perioden.

5) Den *totala beräknade* lönesumman för utförda arbetstimmar = *beräknad* lönesumma + summa rörliga lönetillägg för perioden.

6) *Genomsnittlig timlön för arbetad tid* =

Den totala beräknade lönesumman för perioden

Summa utförda arbetstimmar för perioden

Skapade variabler avseende tjänstemän:

Genomsnittlig månadslön exklusive rörliga tillägg m.m.

Beräknas som kvoten mellan överenskommen månadslön dividerat med antal heltidspersoner.

Genomsnittlig månadslön inklusive rörliga lönetillägg m.m.

Beräknas som kvoten mellan överenskommen månadslön plus rörliga tillägg dividerat med antal heltidspersoner.

1.1.3 Statistiska mått

Undersökningen redovisas i form av skattade värden av aggregat inom olika näringsgrenar.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Inom industrin (SNI C+D) redovisas skattningarna på tvåsiffernivå men vissa näringsgrensgrupper slås ihop. För övriga branscher inom den privata sektorn redovisas skattningarna på enbokstavs nivå.

1.1.5 Referenstider

Referenstid är kalendermånad.

1.2 Fullständighet

Undersökningen beskriver löneutvecklingen och ett antal andra variabler för

arbetare respektive tjänstemän var för sig inom privat sektor. Eftersom undersökningen inte undersöker företag med färre än fem anställda, bidrar inte de allra minsta företagen till de redovisade resultaten.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Då syftet med undersökningen är att i första hand mäta lönenivåer och förändringsskattningar av dessa kan skattningarna för övriga redovisningsvariabler för arbetare, d.v.s. andel övertid, arbetade timmar och antal anställda vara av något sämre kvalitet än löneskattningarna.

De resultat som presenteras är vanligtvis behäftade med viss osäkerhet. Det finns felkällor som mer eller mindre påverkar säkerheten. Dessa felkällor är täckningsfel, urvalsfel, mätfel och bortfallsfel. Det bör även observeras att genomsnittslönernas förändringstal mellan två år påverkas av flera faktorer. Exempel på sådana faktorer är lönehöjningar p.g.a. avtal och löneglidning, avtalens längd och strukturella förändringar i arbetskraften.

2.2 Osäkerhetskällor

Osäkerheten beror på flera komponenter, se avsnitt 2.2.2.

2.2.1 Urval

Till varje undersökningsmånad finns det ett stående urval som dras i november året innan undersökningsåret. Urvalsdragningen genomförs med ett stratifierat slumpmässigt urval utan återläggning av företagen i urvalsramen. Stratum byggs upp av näringsgren (SNI) och storleksklass. Allokeringstabellen ger olika allokeringalternativ med förväntade och erhållna precisioner avseende skattad summa av antal anställda (uppgift om anställda i FDB). Allokeringarna är bestämda genom Neymanallokering.

2.2.2 Ramtäckning

Övertäckning uppstår då urvalsramen inte överensstämmer med undersökningspopulationen en eller flera månader. Övertäckningen utgörs av de företag som finns i urvalsramen men som saknar arbetare och/eller tjänstemän.

Övertäckning kan uppträda enligt följande:

- redovisningsenhet saknar anställda hela året.
- redovisningsenhet tillhör ej privat sektor.
- redovisningsenheten är i konkurs.
- säsongsvis vilande redovisningsenhet.
- tillfälligt vilande redovisningsenhet.
- redovisningsenhet som redovisas via annan redovisningsenhet.

De två första är permanent övertäckning, de tre följande räknas som tillfällig övertäckning, konkurs räknas som tillfällig eftersom företagen ofta startar om igen under ny regim, och den sista är en fiktiv övertäckning. Större delen av övertäckningen i urvalet upptäcks under de första månaderna av undersökningen. För ett bortfallsobjekt går det i allmänhet inte att avgöra om det är ett övertäckningsobjekt varför det kan finnas en del okänd övertäckning i urvalet.

Undertäckning utgörs av de företag som ej finns med i urvalsramen men som har anställda arbetare och/eller tjänstemän, exempelvis nybildade företag.

Undertäckning kan uppträda enligt följande:

- nyetablerade företag och som därför inte fanns med i urvalsramen.
- företag tillhörande undersökningspopulationen men som inte har uppgift om antal anställda i FDB.

-företag tillhörande undersökningspopulationen med felaktig sektorkod i FDB och som därmed hamnat utanför urvalsramen.

2.2.3 Mätning

Uppgifterna samlas in genom enkäter till företag/arbetsställen i form av en blankett. Mätfel beror huvudsakligen på att uppgiftslämnaren har lämnat felaktiga uppgifter, p.g.a. exempelvis missuppfattningar. Ingen speciell mätfelsstudie har utförts.

En del företag klarar idag inte av att redovisa variabeln övertidstillägg enligt våra instruktioner. Orsaken är att det i deras avtal inte finns någon uppdelning av övertidsersättningen i grundlön och övertidstillägg. Detta medförde att dessa företags övertidstillägg tidigare överskattades i redovisningen. SCB har därför skapat en modell som skall kompensera för detta genom en nedräkning av övertidstillägget. Branscherna massa och papper (SNI 21), grafisk industri (SNI 22) samt energiföretagen (SNI 40–41) är de branscher som huvudsakligen har sådana avtal, men det blir allt vanligare.

2.2.4 Svartsbortfall

Det ovägda bortfallet var i genomsnitt 7,5 % för arbetare och 7,2 % för tjänstemän under 2001.

2.2.5 Bearbetning

Inkomna blanketter registreras och granskas. Granskningen sker i huvudsak maskinellt där redovisningsenhetens värden jämförs mot föregående månads värden och mot vissa fastställda gränsvärden. Blanketter som har stora avvikelser måste rättas upp eller godkännas trots avvikelserna. Kontakt tas med uppgiftslämnaren för att få en bekräftelse på att uppgifterna är korrekta.

2.2.6 Modellantaganden

Vid bortfall används imputering med hjälp av senast kända uppgifter, d.v.s. det antages att förändringarna för en redovisningsenhetens uppgifter mellan två månader är små. Saknas imputeringsunderlag görs bortfallskompensation i form av rak uppräkningsmetod, vilket bygger på antagandet att bortfallet kan betraktas som slumpmässigt.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Osäkerhetsmått anges för samtliga löneskattningar för både arbetare och tjänstemän i form av 95-procentiga konfidensintervall kring skattningarna.

3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Undersökningen är månatlig fr.o.m. 1996. Under 1991 - 1995 var undersökningen kvartalsvis.

3.2 Framställningstid

Framställningstid för den månatliga konjunkturstatistiken beräknas till nio veckor.

3.3 Punktlighet

Publiceringen sker enligt publiceringsplan för serien Sveriges officiella statistik.

4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Timlöner för arbetare inom industri (SNI C+D) har redovisats enligt SNI 69 sedan 1973 och är direkt jämförbara över tiden med följande förändringar:
-1991 togs funktionella företag bort från populationen, d.v.s. företag med näringsgren skild från industri men med arbetsställen inom industri, vilket innebar att ungefär två procent av populationen togs bort.
-omläggningen till SNI 92 fr.o.m. 1994 medförde stora förändringar inom vissa delbranscher men är i princip direkt jämförbar på totalnivå för den privata sektorn och gruv- och tillverkningsindustrin.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

SCB:s strukturstatistik redovisar årliga uppgifter över löner för arbetare och tjänstemän inom privat sektor. Undersökningen inhämtar individuppgifter jämfört med KLP:s summariska uppgifter för hela företag eller arbetsställen. Även vissa begrepp och definitioner är olika.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Strukturstatistiken görs i samarbete med arbetsgivarorganisationerna och har därför delvis som syfte att vara underlag vid löneförhandlingar. Konjunkturstatistiken skall snabbt belysa löneutvecklingen inom den privata sektorn. Önskvärt är att de redovisade siffrorna ligger nära varandra när hänsyn tagits till skillnader mellan lönebegrepp, definitioner och mätperiod.

5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Uppgifterna publiceras kortfattat avseende år 2002 i pressmeddelanden på SCB:s webbplats, <http://www.scb.se>, vardagar den 30:e i varje månad. Om den 30:e i månaden infaller en lördag publiceras siffrorna den 29:e och om den 30:e är en söndag publiceras uppgifterna följande måndag. Fullständiga resultat publiceras i SM serien AM 38. Löneuppgifter redovisas också i de statistiska databaserna, i Allmän månadsstatistik och i SCB:s Indikatorer. Publikationerna kan beställas hos SCB:s publikationstjänst i Örebro, tfn 019-17 68 00 eller fax 019-17 60 28.

5.2 Presentation

Uppgifterna publiceras i huvudsak i de statistiska databaserna och i Statistiska meddelanden (SM) med tabeller i kombination med förklarande text.

5.3 Dokumentation

Undersökningen har även en omfattande produktdokumentation.

5.4 Tillgång till primärmaterial

De redovisade primäruppgifterna från enskilda uppgiftslämnare är sekretesskyddade liksom uppgiftslämnarnas organisationsnummer. Dessa uppgifter lämnas inte ut.

5.5 Upplysningstjänster

Jenny Karlsson, tfn 019-17 69 83,
e-post: jenny.karlsson@scb.se
Håkan Swan, tfn 019-17 68 04,
e-post: hakan.swan@scb.se
vid Programmet för Konjunkturlönestatistik, SCB,
701 89 Örebro.